

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 18. augustā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzēju [..] un [..] (turpmāk arī – Pieteikuma iesniedzēji) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 138/2026),

konstatēja:

1. Ieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par tiesu varu” 27. panta otro daļu, Civilprocesa likuma 15. panta pirmo un otro daļu, kā arī Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma (turpmāk – Covid-19 pārvaldības likums) 10. panta pirmo daļu redakcijā, kas bija spēkā no 2020. gada 23. decembra līdz 2023. gada 31. decembrim (turpmāk arī – apstrīdētās normas), par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pantam un spēkā neesošu no viņu pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Likuma “Par tiesu varu” 27. panta otrā daļa noteic:

“Uz tiesu uzaicinātās personas liecības un paskaidrojumus dod mutiski. Visi izpētāmie materiāli un dokumenti tiesas sēdē tiek nolasīti un apspriesti mutiski.”

Civilprocesa likuma 15. panta pirmā un otrā daļa noteic:

“(1) Pirmās instances un apelācijas instances tiesa, izskatot civillietu, pati pārbauda pierādījumus lietā.

(2) Uz tiesu uzaicinātās un izsauktās personas paskaidrojumus un liecības dod mutvārdos. Iepriekš nopratināto liecinieku liecības, rakstveida pierādījumi un citi materiāli pēc pušu lūguma tiek nolasīti. Tiesa var lietā esošos dokumentus nenolasīt, ja puses tam piekrīt.”

Covid-19 pārvaldības likuma 10. panta pirmā daļa noteica:

“Civillietu un administratīvo lietu tiesa var izskatīt rakstveida procesā, ja iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu un tiesa nav atzinusi par nepieciešamu lietu iztiesāt tiesas sēdē. Par civillietas un administratīvās lietas iztiesāšanu rakstveidā tiesa laikus informē lietas dalībniekus, nosakot termiņu papildu paskaidrojumu vai citu procesuālo lūgumu iesniegšanai.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas 1.¹ punktam vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama, ja apstrīdētie akti ir savstarpēji cieši saistīti un to izvērtēšana vienas lietas ietvaros var sekmēt vispusīgu un ātrāku lietas izskatīšanu.

Pieteikumā apstrīdētās tiesību normas ir cieši saistītas, jo regulē savstarpēji saistītus civillietas izskatīšanas aspektus – procesa formu un pierādījumu pārbaudes tiešumu un mutiskumu. Pieteikuma iesniedzēji arī savu pamattiesību iespējamo aizskārumu saista ar šo normu piemērošanu civillietas iztiesāšanā. Tādēļ apstrīdēto normu izvērtēšana vienas lietas ietvaros varētu sekmēt pieteikumā izvirzītā tiesību jautājuma ātrāku izvērtēšanu. Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas 1.¹ punkta prasībām.

4. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā noteikts, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Latvijas Republikas Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt minētā panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šādu uzskatu pamatot. Tādējādi personai ir jānorāda ne vien apstrīdētā norma un iespējamā neatbilstība Satversmei, bet arī jāizskaidro pietiekami konkrēta saikne starp apstrīdētās normas saturu un tieši šai personai radīto pamattiesību aizskārumu.

4.1. Pieteikuma iesniedzēji bija atbildētāji civilīetā. Apelācijas instances tiesa, citstarp pamatojoties uz Covid-19 pārvaldības likuma 10. panta pirmo daļu, nolēma izskatīt lietu rakstveida procesā, informējot par to lietas dalībniekus un nosakot termiņu, kādā lietas dalībnieki var pieteikt noraidījumu tiesas sastāvam, kā arī iesniegt citus lūgumus un papildu paskaidrojumus. Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka ar Covid-19 pārvaldības likuma 10. panta pirmo daļu ir aizskartas viņiem Satversmes 92. pantā ietvertās tiesības, jo tiesa liegusi viņiem iespēju tikt uzklauvētiem mutvārdu sēdē un pilnvērtīgi izmantot sacīkstes principu. Lietas izskatīšana rakstveida procesā izraisījusi arī to, ka tiesa nepareizi pārbaudījusi pierādījumus.

Tādējādi attiecībā uz Covid-19 pārvaldības likuma 10. panta pirmo daļu Pieteikuma iesniedzēji ir identificējuši gan apstrīdēto normu, gan Satversmes 92. pantā ietvertās tiesības, gan konkrēto veidu, kādā šī norma, pēc viņu ieskata, radījusi pamattiesību aizskārumu. Līdz ar to pieteikums daļā par Covid-19 pārvaldības likuma 10. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 92. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

4.2. Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka viņu pamattiesību aizskārumu rada arī likuma “Par tiesu varu” 27. panta otrā daļa un Civilprocesa likuma 15. panta pirmā un otrā daļa.

No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzēji savu pamattiesību aizskārumu saista ar to, ka tiesai ir paredzēta rīcības brīvība skatīt civilīetu rakstveida procesā.

Taču likuma “Par tiesu varu” 27. panta otrā daļa un Civilprocesa likuma 15. panta pirmā un otrā daļa reglamentē pierādījumu pārbaudes tiešumu un mutiskumu, nevis liedz vai piešķir tiesai tiesības konkrēto civilīetu izskatīt rakstveida procesā. Pieteikumā nav pamatots, kādā veidā tiesību normas, kas regulē civilīetas izskatīšanas tiešumu, proti, to, ka tiesa pati pārbauda pierādījumus lietā, un mutiskumu, rada Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to pieteikums daļā par likuma “Par tiesu varu” 27. panta otrās daļas un Civilprocesa likuma 15. panta pirmās un otrās daļas atbilstību Satversmes 92. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

5. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka ir izmantojuši visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, jo pārsūdzēja apelācijas instances tiesas spriedumu kasācijas kārtībā, kā arī vērsās tiesā ar pieteikumu par lietas izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Tomēr Pieteikuma iesniegšana sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem ir papildu tiesību aizsardzības līdzeklis īpašos gadījumos, kad pastāvējuši jauni, tiesai lietas izskatīšanas laikā nezināmi apstākļi, bet tā nav uzskatāma par vispārējo tiesību aizsardzības līdzekli Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas izpratnē. Civillietu izskatīšanā pēc prasībām vispārēji tiesību aizsardzības līdzekļi ir prasība, apelācijas sūdzība un kasācijas sūdzība (gadījumos, kur to pieļauj likums).

No pieteikumam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka [..] ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, jo ir pārsūdzējis apelācijas instances tiesas spriedumu kasācijas kārtībā. Savukārt [..] nav pārsūdzējis apelācijas instances tiesas spriedumu kasācijas kārtībā un tādējādi nav izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Līdz ar to [..] pieteikums par Covid-19 pārvaldības likuma 10. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 92. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas prasībām, bet [..] pieteikums minētā panta prasībām neatbilst.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmais teikums noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Terminš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no [datums], kad Senāts atteicās ierosināt kasācijas tiesvedību pēc [..] kasācijas sūdzības. [..] pieteikumu Satversmes tiesā iesniedzis 2026. gada 20. jūlijā, nokavējot konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņu.

Līdz ar to [..] pieteikums par Covid-19 pārvaldības likuma 10. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 92. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmā teikuma prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] un [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 138/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina